

Nee-tenzij-toets

in verband met de voorgenomen bouw van drie woningen aan de Groningerweg te Eelderwolde, gemeente Tynaarlo

Rapport 2013-057

J. van Goethem

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

Nee-tenzij-toets

in verband met de voorgenomen bouw van drie woningen aan de Groningerweg te Eelderwolde, gemeente Tynaarlo

Rapport 2013-057

J. van Goethem

koeman en bijkerk bv
ecologisch onderzoek en advies

bezoekadres	oosterweg 127 Haren
postadres	postbus 111 9750 AC Haren
telefoon	050 8200018
telefax	050 8200013
email	info@koemanenbijkerk.nl
website	www.koemanenbijkerk.nl

Colofon

Opdrachtgever	De heer L. van Kammen, Groningerweg 131, 9766 TN Eelderwolde
Titel	Nee-tenzij-toets in verband met de voorgenomen bouw van drie woningen aan de Groningerweg te Eelderwolde, gemeente Tynaarlo
Auteurs	J. van Goethem
Datum	6 augustus 2013
Pagina's (inclusief bijlagen)	19
Opdrachtnr	
Projectnr	2013-139
Rapportnr	2013-057
Status	Definitief
Akkoord	ir. H. Boonstra (Teamleider hydrobiologie)
Paraaf	

Foto omslag: Een deel van de huidige bebouwing in de bosschage

Deze publicatie kan geciteerd worden als:

van Goethem, J. 2013. Nee-tenzij-toets in verband met de voorgenomen bouw van drie woningen aan de Groningerweg te Eelderwolde, gemeente Tynaarlo. Rapport 2013-057. Koeman en Bijkerk bv, Haren.

© Koeman en Bijkerk bv / Dhr. L. van Kammen

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Koeman en Bijkerk bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Koeman en Bijkerk bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede schade welke voortvloeit uit toepassingen van resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Koeman en Bijkerk bv; opdrachtgever vrijwaart Koeman en Bijkerk bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Inhoudsopgave

	Colofon	3
	Samenvatting	7
1	Inleiding	9
1.1	Achtergrond	9
1.2	Doel	10
1.3	Opzet	10
2	Wettelijk kader	11
3	Nee-tenzij-toetsing	13
1.1	Toetsingscriteria	13
1.2	Uitwerking van de toetsingscriteria	14
4	Conclusies en aanbevelingen	17
1.3	Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen	17
1.4	Eindconclusie	18
5	Literatuur	19

Samenvatting

Op verzoek van de heer J. Scholtes namens de heer L. van Kammen te Eelderwolde, hebben wij een *Nee-tenzij*-toets uitgevoerd in verband met de voorgenomen bouw van drie vakantiewoningen aan de Groningerweg te Eelderwolde, gemeente Tynaarlo. Het plangebied bestaat uit twee los van elkaar gelegen deelgebieden met een totale oppervlakte van circa 0,5 ha. Momenteel bestaat het plangebied voornamelijk uit bosschages op venige grond. Daarnaast is enige bebouwing in het gebied aanwezig. In de twee deelgebieden zullen in totaal drie vakantiewoningen worden gebouwd. Voor de voorgenomen ingreep zal de bestaande bebouwing worden verwijderd.

In het plangebied heeft reeds een toetsing aan de Flora- en faunawet plaatsgevonden (van der Ploeg 2013). Omdat de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) recent (juni 2013) herijkt is door de provincie, ligt het plangebied nu binnen de EHS. Daarom verlangt de provincie Drenthe dat er een *Nee-tenzij*-toets wordt uitgevoerd om te bepalen of de ingreep negatieve effecten zal hebben op de huidige waarde en samenhang van de EHS. De provincie Drenthe heeft in de Provinciale omgevingsverordening 2011 het toetsingskader omtrent ruimtelijke ingrepen binnen de EHS vastgelegd dat is gebruikt voor de *Nee-tenzij*-toets. De voorliggende rapportage geldt als aanvulling op de eerder uitgevoerde toetsing aan de Flora- en faunawet.

Van het realiseren van de vakantiewoningen zal de EHS geen negatieve effecten ondervinden in de vorm van areaalverlies doordat de woningen grotendeels gebouwd worden op caissons op het water. Bovendien wordt de huidige bebouwing op land verwijderd. Door de bouw van de woningen op het water kan de aanvoer van materialen grotendeels over water plaatsvinden waardoor tijdens de bouw ook geen areaalverlies optreedt voor het aanleggen van bijvoorbeeld extra paden.

Bij uitvoering van de voorgenomen ingreep wordt geen afbreuk gedaan aan de huidige of potentiële waarden en kenmerken van het EHS-gebied. De huidige natuurwaarde is laag maar er is potentie om deze te verhogen. Om dit te bewerkstelligen wordt aanbevolen enkele inheemse nectarrijke plantensoorten aan te planten voor insecten. Om amfibieën betere mogelijkheden te geven in het gebied wordt aanbevolen om de aanwezige sloten te schonen. Eventueel kan ervoor gekozen worden om lokaal het bos te dunnen teneinde meer licht en dus een gevarieerdere ondergroei te krijgen.

Versnippering of aantasting van de robuustheid van de EHS zal niet optreden. Het realiseren van de vakantiewoningen vindt plaats aan de rand van een groot EHS gebied en de meer landinwaarts gelegen huidige bebouwing wordt verwijderd. De aaneengeslotenheid van de EHS wordt daarmee juist vergroot. Om ervoor te zorgen dat de overgang tussen het natte bos en het Paterswoldse meer verbeterd wordt, wordt aanbevolen om de vegetatie langs de oever iets opener te maken en één of meer FUP's aan te leggen waar nodig. Op die manier ontstaan betere mogelijkheden voor het voorkomen van insecten en kunnen zoogdieren, amfibieën en watervogels makkelijker

het water in en uit komen. De verbinding met het nabijgelegen Elsburger Onland dat tevens binnen de EHS valt, wordt dan versterkt.

1.2 Doel

Doel van het onderzoek was het toetsen van de voorgenomen ingreep aan de wetgeving met betrekking tot ingrepen in en rond de EHS. Hiertoe zijn gegevens over beschermde soorten betrokken uit het eerder uitgevoerde onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet om na te gaan of de voorgenomen ingreep naar verwachting leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen. Daarnaast is gekeken of de voorgenomen ingreep de wezenlijke kenmerken en waarden schaadt die zijn vastgesteld voor de EHS ter plaatse.

1.3 Opzet

Het toetsingskader voor de EHS uit de Provinciale omgevingsverordening (POV) 2011 (Anonymus 2011), werd gebruikt voor het uitvoeren van de *Nee-tenzij*-toets. Daarnaast werden voor de toets gegevens gebruikt uit het Natuurbeheerplan 2013 (Anonymus 2013). Bij het Natuurbeheerplan horen digitale kaarten die zijn bijgewerkt tot en met 2013 en in concept beschikbaar zijn voor 2014. Met name de gegevens over beheertypen en ambities zijn van belang voor de toetsing. Tenslotte werden de eerder verzamelde gegevens over beschermde soorten uit het Flora- en faunaonderzoek gebruikt.

In dit rapport worden de resultaten van de *Nee-tenzij*-toets beschreven. Hierbij worden de volgende vragen beantwoord:

- Wat is het effect van de voorgenomen ingreep op eventueel aanwezige beschermde soorten?
- Wat zijn de effecten van de voorgenomen ingreep op de EHS
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie en/of compensatie?

2 Wettelijk kader

Gebiedsbescherming buiten de Natuurbeschermingswet

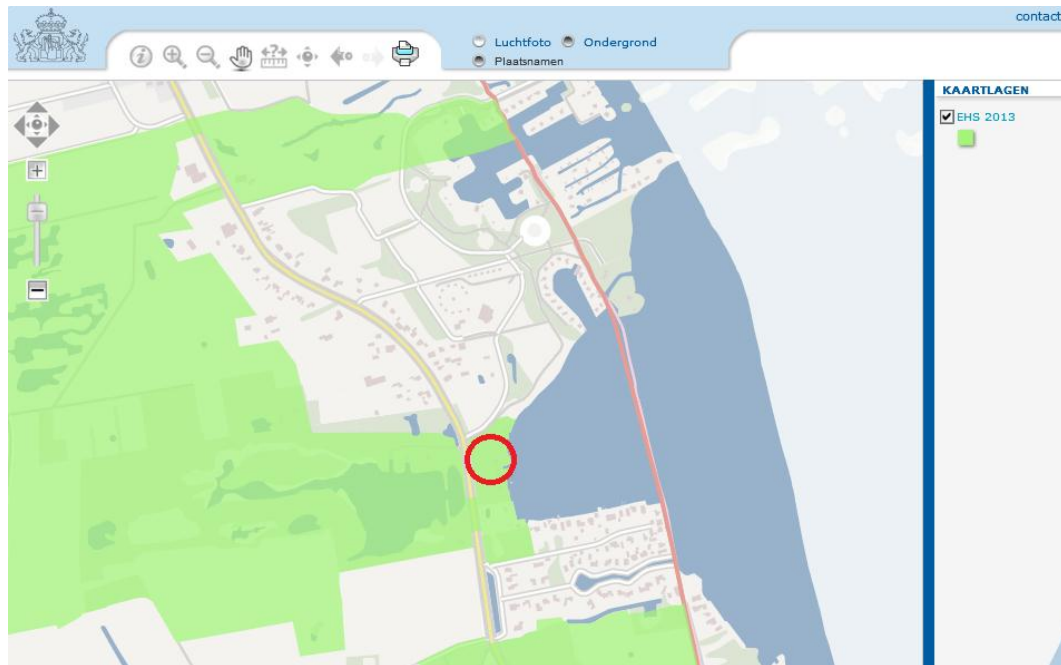
De natuur in Nederland is behoorlijk versnipperd. Om daar verandering in aan te brengen werken het Rijk en de provincies sinds 1990 aan de aanleg van een duurzaam, samenhangend netwerk van grote en kleine natuurgebieden: de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS bestaat uit natuurgebieden die met elkaar verbonden worden door ecologische verbindingszones.

De specifieke waarden en kwaliteiten bepalen of ruimtelijke initiatieven doorgang kunnen vinden. Binnen de EHS geldt een 'Nee-tenzij'- benadering. Dit houdt in dat er geen bestemmingswijzigingen mogelijk zijn als daardoor de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied significant worden aangetast. Dit alles tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Om deze 'Nee-tenzij'-benadering toe te passen is het nodig om te weten waar welke waarden en kwaliteiten van belang zijn en waar de begrenzing van de EHS precies ligt. De begrenzing is nagegaan bij het geoportaal van de provincie Drenthe (www.drenthe.info/kaarten/website/geoportaal) waar de meest actuele situatie op terug te vinden is. De huidige waarden en kwaliteiten zijn tijdens het veldbezoek van de eerder uitgevoerde quickscan bepaald. De potentiële waarden en kwaliteiten zijn bepaald aan de hand van de ligging van overige 'natuurgebieden' in de omgeving.

3 Nee-tenzij-toetsing

Het plangebied maakt volgens het geoportaal 2013 van de Provincie Drenthe deel uit van de EHS (Figuur 2). Ten westen van het plangebied ligt het Elsburger Onland dat tevens deel uit maakt van de EHS en ten oosten van het plangebied ligt het Paterswoldse meer dat buiten de EHS valt.

Figuur 2 Overzicht van het plangebied (rood omcirkeld) ten opzichte van de begrenzing van de EHS (groen gearceerd) (bron: geoportaal provincie Drenthe:).

3.1 Toetsingscriteria

In de Provinciale omgevingsverordening 2011 van de provincie Drenthe zijn toetsingscriteria voor activiteiten binnen de EHS aangegeven. Artikel 3.35 lid 1 uit de Omgevingsverordening stelt dat:

Een ruimtelijk plan dat betrekking heeft op gebied dat deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur en een wijziging inhoudt ten opzichte van het daaraan voorafgaande ruimtelijk plan maakt geen nieuwe activiteiten dan wel wijziging van bestaande activiteiten mogelijk die de wezenlijke kenmerken en waarden van de ecologische hoofdstructuur significant aantasten.

Artikel 3.35 lid 2 stelt verder dat onder bepaalde voorwaarden ruimtelijke activiteiten wel doorgang kunnen vinden:

In afwijking van het eerste lid kan een ruimtelijk plan nieuwe activiteiten dan wel wijziging van bestaande activiteiten mogelijk maken indien:

- a. er sprake is van een groot openbaar belang;*
- b. er geen reële andere mogelijkheden zijn;*
- c. uit het ruimtelijk plan blijkt dat en hoe negatieve effecten waar mogelijk worden beperkt en voor het overige worden gecompenseerd, waarbij:*

1° de compensatie niet mag leiden tot een nettoverlies van areaal, samenhang en kwaliteit van de wezenlijke waarden en kenmerken;

2° de compensatie plaatsvindt:

- aansluitend aan of, als dat niet mogelijk is, nabij de ecologische hoofdstructuur;*
- door realisering van kwalitatief gelijkwaardige waarden of fysieke compensatie op afstand van het gebied; of*
- op financiële wijze;en*

d. het ruimtelijk plan inzicht biedt in de aard van de effectbeperkende of compenserende maatregelen, de begrenzing van het compensatiegebied en de wijze waarop die compensatie duurzaam is verzekerd.

Het realiseren van vakantiewoningen bij de Groningerweg moet worden gezien als een kleinschalige ingreep waarbij negatieve effecten in principe kunnen worden beperkt en/of gecompenseerd. Daarbij moet erop worden gelet dat er netto winst optreedt voor de belangrijke kenmerken en waarden in termen van areaal, kwaliteit en samenhang. Daarnaast worden er onder lid 2 punt 2 eisen gesteld aan de compensatie.

3.2 Uitwerking van de toetsingscriteria

In de onderstaande tekst is aangegeven wat de effecten van de voorgenomen ingreep zijn in het kader van de toetsingscriteria.

Mogelijke afbreuk aan areaal van de EHS

Bij het realiseren van de voorgenomen ingreep zal geen sprake zijn van afname van het areaal aan EHS gebied. De bebouwing die nu in het gebied aanwezig is zal worden gesloopt en de nieuwe bebouwing zal grotendeels gebouwd worden op caissons boven het water. De bebouwing op land neemt daarmee af.

Mogelijke aantasting van kwaliteit van de EHS

Het plangebied bestaat uit een redelijk nat terrein met een bosschage en een vrij beperkte natuurwaarde (zie van de Ploeg 2013). Beschermde of bijzondere planten of diersoorten zijn niet aangetroffen in het plangebied. De ligging tussen het Elsburger Onland dat deel uitmaakt van de EHS en het Paterswoldse meer maakt echter wel dat

het plangebied van belang kan zijn als verbindingzone tussen deze waterrijke gebieden. Temeer omdat 'nat bos' qua ecologische waarde goed aansluit op beide gebieden. Natte of vochtige bossen zijn daarnaast een weinig voorkomend habitat in de provincie Drenthe (en langs het Paterswoldse meer) waardoor het gaat om een relatief bijzonder gebied. De huidige natuurwaarde is echter beperkt. Met name de grote hoeveelheid schaduw in de bosschage, het ontbreken van nectarplanten en de slecht onderhouden sloten beperken de natuurwaarde. In potentie kan echter wel een hogere natuurwaarde aanwezig zijn hoewel daarvoor wel ingrepen noodzakelijk zijn.

De natuurwaarde van het plangebied kan bijvoorbeeld vergroot worden door het aanplanten van (inheemse) nectarrijke planten op de zonniger gelegen delen van het plangebied en door het uitdiepen en onderhouden van de sloten ten behoeve van amfibieën. Eventueel kunnen libellen hiervan ook profiteren. Om meer licht in de bosschage toe te laten kan er zelfs voor worden gekozen het bos te dunnen en zo een gevarieerdere ondergroei te krijgen. Met deze maatregelen worden de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied als nat bos versterkt. De bouw van recreatiewoningen langs het water doet geen afbreuk aan de waarden van het natte bos omdat er minder ruimtebeslag is dan bij de oude recreatiewoningen, maar ook omdat recreatie in dit geval niet verstorend werkt op insecten en amfibieën die van de voorgesteld maatregelen profiteren. Bovendien wordt het gebruik ook niet anders dan in het verleden het geval was.

Er moet wel voor gezorgd worden dat niet de gehele oever van het Paterswoldse meer geblokkeerd wordt door de woningen omdat anders de verbinding tussen het natte bos en het meer verloren gaat. Het versterken van de verbinding is ook mogelijk. Dat kan door langs de oever een iets opener vegetatiestructuur te creëren en een faunauittreedplaats (FUP) aan te leggen indien de oever ter plaatse erg steil is. Hierdoor kunnen meer nectarrijke planten voor insecten voorkomen en kunnen dieren makkelijker het water in en uit komen en zich verschuilen in het achterliggende bos of zich verplaatsen van en naar het Elsburger onland.

Mogelijke aantasting van samenhang tussen EHS gebieden

De geplande vakantiewoningen zullen helemaal aan de rand van het EHS gebied worden gebouwd aan de oever van het Paterswoldsemeer dat zelf niet als EHS gebied is aangemerkt. Er zal daarom geen sprake van aantasting van de samenhang tussen EHS gebieden zijn. Bovendien wordt met de realisatie de vakantiewoningen aan de rand van de EHS, in plaats van op het land midden in het perceel zoals de oude bebouwing, de aaneengeslotenheid van de EHS juist beter.

Figuur 3 De ligging van het plangebied (rood omcirkeld) tussen het Elsburger Onland ten westen van de Groningerweg en het Paterswoldse meer ten oosten van de Groningerweg (bron: Google Earth).

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Gevolgen van de ingreep en mitigerende maatregelen

Van het realiseren van de vakantiewoningen zal de EHS geen negatieve effecten ondervinden in de vorm van areaalverlies doordat de woningen grotendeels gebouwd worden op caissons op het water. Bovendien wordt de huidige bebouwing op land verwijderd. Door de bouw van de woningen op het water kan de aanvoer van materialen grotendeels over water plaatsvinden waardoor tijdens de bouw ook geen areaalverlies optreedt voor het aanleggen van bijvoorbeeld extra paden.

De huidige natuurwaarde in termen van een grote biodiversiteit of het voorkomen van bijzondere of beschermde soorten is laag (zie ook van der Ploeg 2013) maar er is wel potentie om deze te verhogen. Hoewel de voorgenomen ingreep niet of nauwelijks effect zal hebben op de huidige of de potentiële natuurwaarden in het plangebied, wordt toch aanbevolen om de natuurwaarden te verhogen. Om dit te bewerkstelligen wordt aanbevolen enkele inheemse nectarrijke plantensoorten in het gebied aan te planten. De beste locaties hiertoe liggen in de drogere delen van het gebied, op die plaatsen waar het meeste zonlicht doordringt. Aanplant van Vuilboom, Koninginnenkruid en Look-zonder-look is aanbevelenswaardig, waarbij dient te worden aangegeven dat enige verruiging met Grote brandnetel voor verschillende soorten dagvlinders eveneens de mogelijkheden vergroot. Om amfibieën betere mogelijkheden te geven in het gebied wordt aanbevolen om de aanwezige sloten te schonen. De dikke laag ingevallen blad en de daaronder gelegen sliblaag zorgen voor een weinig ideale situatie voor voortplanting van amfibieën. Wanneer deze voedselrijke laag wordt verwijderd en de waterdiepte wordt vergroot nemen de kansen voor met name de Bruine kikker en Kleine watersalamander toe. Op plaatsen waar de sloten meer in de zon liggen kunnen eventueel ook libellensoorten profiteren. Eventueel kan ervoor gekozen worden om lokaal het bos te dunnen teneinde meer licht en dus een gevarieerdere ondergroei te krijgen.

Om ervoor te zorgen dat de overgang tussen het natte bos en het Paterswoldse meer verbeterd wordt, wordt aanbevolen om de vegetatie langs de oever iets opener te maken en één of meer FUP's aan te leggen waar nodig. Op die manier ontstaan betere mogelijkheden voor het voorkomen van insecten en kunnen zoogdieren, amfibieën en watervogels makkelijker het water in en uit komen. De verbinding met het nabijgelegen Elsburger Onland dat tevens binnen de EHS valt, wordt dan versterkt.

Versnippering of aantasting van de robuustheid van de EHS zal niet optreden. Het realiseren van de vakantiewoningen vindt plaats aan de rand van een groot EHS gebied en de meer landinwaarts gelegen huidige bebouwing wordt verwijderd. De aaneengeslotenheid van de EHS wordt daarmee juist vergroot.

4.2 Eindconclusie

Voor het plangebied geldt dat bij uitvoering van de voorgenomen ingreep geen afbreuk wordt gedaan aan de huidige waarden en kenmerken van het EHS-gebied of de ambities. Door het realiseren van de woningen boven water en aan de rand van de EHS en door het verwijderen van de huidige bebouwing, treedt geen areaalverlies op en wordt de robuustheid van de EHS versterkt. Door het aanplanten van nectarrijke plantensoorten en het uitdiepen en onderhouden van de sloten, worden de natuurwaarden in het gehele plangebied vergroot. Door tevens op de oevers een opener vegetatiestructuur te creëren en FUP's aan te leggen wordt de verbinding tussen het bos en het Paterswoldse meer, en indirect met het Elsburger Onland, versterkt.

5 Literatuur

Anonymus 2011. Provinciale omgevingsverordening Drenthe april 2011.

van der Ploeg, E. 2013. Toetsing Flora- en faunawet in verband met de voorgenomen bouw van drie woningen aan de Groningerweg te Eelderwolde, gemeente Tynaarlo. Rapport 2013-025, Koeman en Bijkerk bv, Haren